

S a a t e k s

Franz Grillparzer sündis 15. jaanuaril 1791 Viinis advokaadi pojana. Ta nooruspäevad olid rõõmnutud, ülikooliaastad mõõduisid ühetooniiselt, ainsaks harrastuseks, millele sõda kaasa tundis, oli katsetamine kirjanduse alal. Ülikooliõpingutele järgnes teenistus riigiametis, mis võimaldas eksistentsti ja jätis jõudeaega jätkata valikset tööd kirjanikuna. Selle töö viljana leidis esimesena tunnustuse kurbmäng „Die Ahnfrau“, mille esietendus toimus jaanuaris 1817 ühes Viini teatris.

Sellele järgnes palavikuilises tõttamises püsut enam kui kolme nädalaga valminud „Sappho“. Esietendus Hofburgtheatris (31. aprillil 1818) kujunes sensatsiooniks. Grillparzerist oli üleöö saanud kuulsus ja ta kutsutakse 2000-guldalise aastapalgaga Burgtheatri teenistusse, tingimusega kirjutada sellele teatritele igal aastal üks uus tükk.

„Sappho“ triumf julgustas noort kirjanikku veelgi ammutama antiikaja jättest. Ta fantaasia süttis argonautide saagast ja kolm aastat hiljem näeb rahbivalgust triloogia „Kuldne villak“, millest viimane osa, „Medea“, on tuttav „Estonia“ publikulegi ja pea ainsana sellest draamakolmikust püsib teatrite mängukavades tänapäevani.

Edasisest ja hilisemast toodangust on eriliselt mainitavad ajalooline kurbmäng „Ein treuer Diener seines Herrn“, dramaatiline muinasjutt „Der Traum, ein Leben“ ning kurbmäng „Des Meeres und der Liebe Wellen“. Grillparzeri enamikus hiligava tehnikaga tilesehitatud draamad on täis peent, meeleiselt sooja ja värvikaunist poeesiat, ta karakterid põhjaliku hoollega kujundatud ja välja töötatud. Ta loomingu laadi on mõjutanud nii saksa klassikud (Goethega eesotsas) kui ka hispaanlased (Lope, Calderon) ja romantikud, kuid siiski ei jasku ta kusegiti epigoonluse, vaid püsib alati omapalgeisena: poolleidi viimane klassik, poolleidi esimene modernist — kahe maailma vahel nagu ta kodumaagi.

Sappho, Vana-Greeka suurimaid tüürilisi luuletajaid, elas 600 aastat e. Kr. Lesbose saarel. Sinna kogus ta enda ümber koguduse sõbratariidest ja õpilasist, kellega teda sidus ühine Aphrodite ja muusade teenimine, aga ka omavaheline südamlilik sõprus. Üks epigramm, mille autoriks peetakse Platot, ülistab teda koguni kui kümendat nnuusat. Grillparzeri kurbmängu aluseks on müüt, mille järgi Sappho kord Olümpia võistlustel armunud kaunisse noorukisse, temalt aga vastuharmastust mitte leides viskunud kõrgelt kaljult alla merde.

Grillparzer oma teoses asetab selle antiikse aine komplitseeritud moodsa tunnetemaailma õhkkonda. Tema Sappho on vananev naine, kellele elumõitena enam ei piisa kunstist, vaid kes nõuab ka isiklikku õnne, armuõndust. Puhhinnlikku, individuaalse konfliktiga on siin läbi põimitud igavene probleem kunstniku suhtest maailmaga. Sappho viskub merevoogudesse mitte ainult kui hüljatud naine, vaid ka kui püha kunsti preestritar, kes leiab, et ta oma inimliku eksimusega on patustanud oma jumala vastu ja selle patu arvvab võivat lunastada vaid oma surmaga.